

Україна

Листопад 2017

Ганна та її хворий чоловік Олексій мешкають у місті Щастя Луганської області. Пара одружена вже 56 років і відмовляється залишити рідну домівку на прохання дочки. Як і сотні тисяч людей похилого віку в Луганську, вони стикаються з соціальними, фінансовими та медичними труднощами з початку конфлікту на Сході України у квітні 2014 року. Фото: Анастасія Власова, УВКБ ООН

Зміни у законодавстві

Даний інформаційний бюлетень охоплює основні законодавчі та політичні зміни, прийняті протягом жовтня 2017 року та включає законопроекти, що стосуються становища внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та визначення правового статусу непідконтрольних державі територій Донецької та Луганської областей. Бюлетень також містить інформацію щодо нещодавно розробленої та ще не прийнятої державної стратегії пошуку рішень щодо внутрішнього переміщення.

Прийняті закони

Продовження дії закону про особливий статус Донбасу

7 жовтня Президент підписав проект закону про створення необхідних умов для мирного врегулювання ситуації в окремих районах Донецької та Луганської областей¹. Закон продовжує термін дії спеціального режиму самоврядування для окремих районів Донецької та Луганської областей на один рік. Закон про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей включає амністію учасників "подій на території Донецької та Луганської областей", гарантоване використання місцевих мов, спеціальні підходи до правоохоронних органів у цих регіонах, а також встановлення спеціальних економічних зв'язків з іншими регіонами. Реалізація спеціальних положень щодо самоврядування залежить від виконання певних передумов, що включають стійке припинення вогню, роззброєння та відновлення державного контролю України над східним кордоном з Російською Федерацією.

Законопроекти

Законопроект про відновлення суверенітету над окремими районами Донецької та Луганської областей

4 жовтня Президент зареєстрував довгоочікуваний законопроект щодо визначення правового статусу непідконтрольних державі територій Донецької та Луганської областей. Законопроект також містить певні елементи державної політики щодо відновлення контролю та суверенітету над цими територіями. Проект закону № 7163² містить такі основні положення:

- Межі непідконтрольних державі тимчасово окупованих Російською Федерацією територій в Донецькій та Луганській областях визначатимуться Міністерством оборони України. Визнання даних територій "тимчасово окупованими" означає, що на територіях застосовується повний комплекс міжнародного гуманітарного права, включаючи права окупації. Крім того, термін "антитерористична операція" ("АТО") може бути замінений на операцію із забезпечення безпеки і оборони України під керівництвом Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України. Останній матиме повноваження

¹ Законопроект № 7164 був проголосований у парламенті 6 жовтня. Повний текст доступний в Інтернеті: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2167-viii>

² Повний текст доступний на сайті: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62638. Було зареєстровано чотири альтернативні варіанти проекту; однак, оскільки президентський проект був проголосований у першому читанні, інші проекти вважаються відхиленими.

щодо всіх військових та правоохоронних органів, які беруть участь у оборонних операціях у Донецькій та Луганській областях. Цілком можливо, що паралельно існуватимуть два режими ("АТО" та "оборонні операції"), хоча наміри на даний момент залишаються нечіткими.

- Будь-які документи, видані самопроголошеними «державними» органами на тимчасово окупованих територіях, вважаються недійсними, включаючи свідоцтва про народження чи смерть.
- Законопроект знову підтверджує позитивні зобов'язання України щодо захисту прав громадян, які проживають на "тимчасово окупованих територіях". Однак труднощі можуть виникнути, якщо повний зміст існуючого Закону України про "тимчасово окуповані території" України (з 2014 р. стосовно Криму) буде застосовано до Донбасу. Зокрема, це може призвести до повного блокування виплат пенсій та призведе до розгляду судових справ щодо "тимчасово окупованих територій" у відповідних київських судах.
- Залишається незрозумілим, як будуть впроваджені всі існуючі тимчасові заходи для режиму "АТО"³, які забезпечують доступ до ряду прав для ВПЛ та мешканців "тимчасово окупованих територій". Режим "АТО" може дійсно припинитися після прийняття Указу Президента, відповідно до якого принеться дія Закону України про тимчасові заходи на термін "АТО", як це передбачено в його власних положеннях. Тому існує ризик того, що багато ситуацій, які зараз регулюються "на період "АТО", опиняться у правовому вакуумі та вимагатимуть додаткових правових заходів для належного регулювання.

Інші сумнівні положення законопроекту стосуються надання гуманітарної допомоги та умов перетину лінії розмежування.

Вітаючи зусилля по створенню послідовної законодавчої бази, УВКБ ООН зазначає, що деякі гарантії необхідні. Триває масштабна робота з підготовки тексту для другого читання, а міжнародні та громадські організації надають свої пропозиції та рекомендації щодо цього.

Обмеження на поїздки до Російської Федерації

Проект закону № 7187⁴, зареєстрований в парламенті 9 жовтня, обмежує право деяких державних службовців високого рівня та працівників органів місцевого самоврядування на візити до Російської Федерації. Такі поїздки для цих осіб можуть стати адміністративним правопорушенням і призвести до припинення роботи у

³ Закон України Про тимчасові заходи на період "АТО". <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1669-18>

⁴ Повний текст доступний на сайті: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62698

державних або місцевих органах влади. Проект був розроблений з міркувань безпеки. Він містить гарантії стосовно особистих візитів (таких як подорожі, щоб відвідати похорони близького родича). Законопроект не матиме суттєвого впливу на загальну ситуацію з правами людини.

Проект Стратегії інтеграції ВПО та впровадження довгострокових рішень до 2020 року

11 жовтня Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб представили для громадських консультацій проект Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення⁵. Текст проекту Стратегії містить загальний огляд та формулювання проблеми, цілі та принципи, сфери втручання та механізми реалізації стратегії. Частина стратегії, що стосується сфер втручання, охоплює:

- Захист права власності, включаючи право на житло, повернення втраченого чи пошкодженого майна та доступ до пенсій;
- Соціально-економічні права ВПО, включаючи працевлаштування, освіту та доступ до медичних послуг;
- Підтримка приймаючих громад.

Вцілому вітаючи проект Стратегії, УВКБ ООН зазначає, що йому бракує чітких часових рамок та показників реалізації. Запропоновані стратегічні напрямки в основному зосереджені на дрібномасштабній діяльності, а не на стратегічних цілях. Стратегія також потребує додаткових довготривалих рішень на додаток до інтеграції. Тим не менш, цей документ є хорошим підґрунтям для подальшої роботи. УВКБ ООН готове надавати експертну підтримку в розробці Стратегії разом з іншими міжнародними та громадськими організаціями.

КОНТАКТИ

E-mail: ukrki@unhcr.org, Tel: +38 044 288-9710

ПОСИЛАННЯ

УВКБ ООН в Україні: www.unhcr.org.ua/en - Twitter: [www.twitter.com/UNHCRUkraine](https://twitter.com/UNHCRUkraine)

Facebook: www.facebook.com/UNHCRKyiv - Flickr: www.flickr.com/photos/unhcr_ukraine

⁵ Анонс та текст Стратегії доступні на сайті: <https://goo.gl/L5T2S2>. Англійський переклад буде доступний за посиланням: <https://goo.gl/6jnzcV>